

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О.БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія спілкування з дитиною на прийомі»

Освітній рівень другий рівень вищої освіти - магістр
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 228 «Педіатрія»

Автор: канд.психол.наук, доцент Тертична Н.А.

Затверджено на засіданні кафедри
загальної і медичної психології
Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри
загальної і медичної психології,
професор

Матяш М.М.

Лекція №1. Психологія дитинства як наука про особливості психічного розвитку дитини. Вікові кризи.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: сформувати розуміння про предмет, завдання та базові категорії вікової психології; критерії та принципи вікової періодизації життєвого шляху особистості.

План лекції:

1. Предмет, завдання вікової психології. Базові категорії вікової психології.
2. Проблема методу у віковій та педагогічній психології. Стратегії дослідження психічного розвитку людини.
3. Фактори, закономірності та принципи психічного розвитку. Основні підходи та критерії періодизації.
4. Діяльність як основа, засіб й умова психічного розвитку. Загальна характеристика вікові кризи. Соціальна ситуація розвитку. Поняття про вікові новоутворення. Теорії психічного розвитку.
5. Криза новонародженості та основні характеристики періоду новонародженості. Головні новоутворення періоду новонародженості.
6. Психосоціальний розвиток у немовлячому періоді. Емоційний та когнітивний розвиток.
7. Емоційне спілкування з дорослими. Поняття “госпіталізм”.
8. Криза одного року та її основні характеристики.

Ключові поняття: вікова психологія, стратегія дослідження, психічний розвиток, ріст, дозрівання, закономірності розвитку, вікова періодизація, психологічний вік, вікова криза, провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку, вікові новоутворення, період новонародженості, госпіталізм, комплекс поживлення.

Лекція №2. Особливості спілкування з дитиною в дошкільних періодах дитинства.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: засвоєння головних характеристик фізичного, когнітивного та емоційного розвитку дитини в ранньому та дошкільному дитинстві, обґрунтувати особливості діяльності та соціальних зв'язків у цьому віці.

План лекції:

1. Психосоціальний розвиток у ранньому дитинстві. Провідна діяльність в ранньому дитинстві та етапи її формування.

2. Основні новоутворення раннього дитинства. Етапи розвитку мовлення.
3. Суперечності розвитку, криза 3-х років.
4. Зміна соціальної ситуації розвитку. Сімейне середовище, стилі взаємодії „батьки-діти”, дисципліна й саморегуляція. Розвиток соціальних навичок, агресія та просоціальна поведінка.
5. Провідна діяльність в дошкільному віці. Сюжетно-рольова гра: структура та розвиток. Етапи становлення дитячого малюнку. Особливості сприймання казки в дошкільному віці. Формування навичок елементарної трудової діяльності.
6. Психологічні новоутворення дошкільного віку. Криза 7 років: основні характеристики.

Ключові поняття: раннє дитинство, дошкільний вік, автономне мовлення, пасивне мовлення, активне мовлення, суперечності розвитку, соціальні навички, просоціальна поведінка, сюжетно-рольова гра, комплекс «Я сам».

Лекція №3 Психологічні спілкування з дитиною шкільного віку.

Мета: засвоєння головних характеристик фізичного, когнітивного та емоційного розвитку особистості в молодшому шкільному та підлітковому віці, обґрунтування особливості діяльності та соціальних зв'язків у цьому віці.

План лекції:

1. Характеристика основних показників готовності дитини до школи. Причини дезадаптації до шкільного навчання. Психологічні особливості дітей деяких категорій дезадаптованості.
2. Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці. Учбова діяльність як провідна діяльність молодшого школяра: структура та умови формування.
3. Розвиток пізнавальної сфери особистості. Особливості Я-концепції молодшого школяра. Фактори формування самооцінки в молодшому шкільному віці.
4. Основні новоутворення в молодшому шкільному віці. Розвиток емоційно-вольової сфери та особистості молодшого школяра. Тривожність і страхи в молодшому шкільному віці.
5. Фізичний розвиток у підлітковому віці, статеве дозрівання, зміни у зовнішності, поведінці й самоставленні. Статева ідентичність і сексуальна поведінка.
6. Соціальна ситуація розвитку. Особистісний розвиток у підлітковому віці, світоглядне і ціннісне самовизначення.

7. Провідна діяльність в підлітковому середовищі. Основні новоутворення. Почуття дорослості.
8. Поведінкові девіації, причини та шляхи запобігання. Причини підліткової агресії. Характеристика акцентуацій характеру в підлітковому віці та методики їх вивчення.
9. Основні проблеми учбової діяльності підлітка. “Вакуум мотивів”: причини і шляхи подолання. Криза підліткового віку.
10. Зміна соціальної ситуації розвитку в юнацькому віці. Психологічні проблеми провідної діяльності.
11. Самопізнання та визначення стратегії життєвого шляху в юнацькому віці. Готовність і здатність до різноманітних форм навчання. Інтелектуальна активність.
12. Основні психологічні новоутворення в юнацькому віці. Розвиток емоцій в юнацькому віці. Емоційні особливості юнацької дружби та кохання.
13. Інтенсивний пошук свого ”Я”, усвідомлення свого професійного покликання.

Ключові поняття: готовність дитини до школи, дезадаптація, Я-концепції, пізнавальна сфера, статева ідентичність, сексуальна поведінка, світоглядне і ціннісне самовизначення, почуття дорослості, акцентуації характеру, вакуум мотивів, поведінкові девіації, стратегії життєвого шляху, професійне покликання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Тертична Н.А. Вікова психологія: навч. посібник / автор Н.А.Тертична – К.: Книга-плюс, 2018. – 385 с.
2. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА» / А.В. Курова – Одеса: Фенікс, 2020. – 79 с.

Додаткова:

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Психологія спілкування педагога: інтегративний підхід [навчальний посібник; 2 видання: розширене та доповнене] / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – К., Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2018. – 353 с.
2. Горбунова В. Виховання без нервування, або Як упоратися з розбишаками, упертюхами, ледарями, плаксіями, крикунами та хитрунами. Майстер-клас для мам і тат. Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2014. – 400 с.
3. Дитина у сучасному соціопросторі : навчальний посібник / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, К.В. Карасьова [та ін.]; за ред. Т.О. Піроженко. – К.- Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 272 с.
4. Леман К. Як виховати дитину і не збожеволіти. К.:Свічадо, 2012. – 272 с.
5. Фабер А., Мазліш Е. Мистецтво спілкування з дітьми. Вдома та в школі. Країна мрій, 2012. – 240 с.

6. Чуб Н. Куди подівся мій тато? Виховуємо щасливих дітей у родині без батька. К.: Віват, 2015. – 272 с.
7. Чуб Н. 100 батьківських «чому?». Відповіді досвідченого психолога. К.: Віват, 2015. – 368с.
8. Шрагіна Л. 15 табу для матерів і татусів. Л.: Видавництво Старого Лева, 2016. – 144 с.
9. Наталка Біда, Антоніна Оксанич, Олександра Сидорченко. Спілкування з дитиною в малюнках. – Київ: ГО «Батьківська спілка», 2019. – 138 с.
10. Горбунова Вікторія. Виховання без травмування або Навіщо дітям дорослі? – Харків: КСД, 2016. – 320 с.
11. Анна Гресь. Зрозумій мене! Секрети розшифрування дитячої поведінки. – Харків: Основа, 2019. – 96 с.
12. Анна Гресь. Як пригорнути кактус? Книга для батьків, які хочуть зрозуміти своїх підлітків. – Харків: Основа, 2017. – 208 с.
13. Франсуаза Дольто. Боротьба за дитину. Як уникнути стереотипів і штампів виховання. – Харків: КСД, 2018. – 672 с.
14. Памела Дракерман. Французьке виховання. Історія однієї американської мами в Париж. – Київ: Критика, 2013. – 320 с.
15. Елізабет Кілбі. Розблоковане батьківство. Як виростити здорових і щасливих дітей в епоху інформаційних технологій. – Київ: КМ-Букс, 2018. – 248 с.
16. Даніеле Новара. Покарання марні. Як виховувати, не попадаючи в пастку емоцій. – Київ: Сварог, 2020. – 276 с.
17. Кетрін Перлман. Ігноруйте! Щасливе виховання без надмірного контролю. – Київ: Книголав, 2018. – 240 с.
18. Людмила Петрановська. Таємна опора. Емоційний зв'язок у житті дитини. – Харків: Віват, 2018. – 224 с.
19. Людмила Петрановська. Якщо з дитиною складно. – Харків: Віват, 2020
20. Світлана Ройз. Практичне дитинознавство. Продовжуємо розмову. – Київ: Ніка-Центр, 2021. – 384 с.